

Yaşlılarda Psikolojik İyi Oluş Ölçeği'nin Geliştirilmesi

Zeynep Gümüş Demir

Dr. Öğretim Üyesi, Psikoloji Bölümü, Üsküdar Üniversitesi

Adres: Psikoloji Bölümü, Üsküdar Üniversitesi, İstanbul

E-Posta: zeynep.gumus@uskudar.edu.tr

Geliş Tarihi: 3 Ağustos 2022; Kabul Tarihi: 11 Ekim 2022

Doi: 10.24876/senex.2023.49

Künye: Gümüş Demir, Z. (2022). Yaşlılarda Psikolojik İyi Oluş Ölçeği'nin Geliştirilmesi. *Senex Yaşlılık Çalışmaları Dergisi*. 6(1), 16-32. <https://orcid.org/0000-0003-4474-4813>

Özet

Dünya genelinde giderek artan yaşlı nüfus toplum sağlığı açısından önem arz etmektedir. Yaşlı bireylerle çalışmak için geçerli ve güvenilir ölçüm araçlarına ihtiyaç duyulmaktadır. Bu çalışmanın amacı bahsi geçen ihtiyaca katkı sunmak için Yaşlılarda Psikolojik İyi Oluş Ölçeği'ni (YPIÖÖ) geliştirmektir. Çalışmada YPIÖÖ'nün psikometrik özelliklerine ilişkin bulgulara yer verilmiştir. Ölçeğin yapı geçerliğini incelemek amacıyla Açıklayıcı Faktör Analizi (AFA) ve Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) yapılmıştır. Ölçüt bağıntılı geçerliğini saptamak amacıyla Warwick-Edinburg Mental İyi Oluş Ölçeği, Yaşam Doyum Ölçeği, Geriatrik Depresyon Ölçeği Kısa Formu (GDÖ-KF) ve YPIÖÖ puanları arasındaki ilişki incelenmiştir. Ayrıca, Cronbach alfa iç tutarlık ve bileşik güvenilirlik katsayıları ile ölçeğin güvenilirliği incelenmiştir. Ölçeğin Cronbach alfa iç tutarlık katsayısı 0,89 ve bileşik güvenilirlik katsayısı 0,90 olarak bulunmuştur. Ölçek çalışması için oluşturulan örneklem 370 kişiden (110 kadın, 260 erkek) oluşmaktadır. Katılımcıların yaş aralığı 60-90 ve yaş ortalamaları $68,7 \pm 6,17$ 'dir. AFA sonuçları doğrultusunda, ölçek tek faktörlü yapıda olup; ölçeğin 15 maddesi toplam varyansın %41,8'ini açıklamaktadır. Ölçeğin faktör yükleri 0,55 ile 0,75 arasında değişmektedir. DFA yöntemiyle farklı bir örneklem grubunda ölçeğin tek faktörlü yapısı sınanmış ve yapının doğrulandığı sonucu elde edilmiştir ($\chi^2/ Df = 175,626/80$, NFI = 0,90, CFI = 0,91, IFI = 0,91, RFI = 0,80, AGFI = 0,84, SRMR = 0,06, RMSEA = 0,06). Yapılan ölçüt bağıntılı geçerlik çalışması sonucunda anlamlı ilişkiler elde edilmiştir. Ölçeğin madde toplam korelasyon değerleri ise 0,48 ile 0,69 arasında değişmektedir. Yaşlılarda Psikolojik İyi Oluş Ölçeği yaşlı bireylerde mutluluğu ve aynı zamanda iyi oluş ölçmek için geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olarak kullanılabilir.

Anahtar Kelimeler:

Yaşlılık • Psikolojik iyi oluş • Geçerlik • Güvenirlik • Ölçek

Development of the Psychological Well-Being Scale for Older People

Abstract

The increasing older people population worldwide is important for public health. Valid and reliable measurement tools are needed to work with older individuals. The aim of this study is to develop the Psychological Well-Being Scale for the Older People in order to contribute to the aforementioned need. In the study, findings related to the psychometric properties of YPIOA are included. Exploratory Factor Analysis (EFA) and Confirmatory Factor Analysis (CFA) were performed to examine the construct validity of the scale. In order to determine the criterion-related validity, the relationship between the Warwick-Edinburgh Mental Well-Being Scale, Life Satisfaction Scale, Geriatric Depression Scale Short Form (GDS-SF) and HPIOS scores were examined. In addition, Cronbach's alpha internal consistency and composite reliability coefficients and the reliability of the scale were examined. The Cronbach alpha internal consistency coefficient of the scale was 0,89 and the composite reliability coefficient was 0,90. The sample created for the scale study consists of 370 people (110 women, 260 men). The age range of the participants was 60-90 and the mean age was 68.7 ± 6.17 . In line with the results of the Exploratory Factor Analysis, the scale has a single factor structure; 15 items

of the scale explain 41.8% of the total variance. The factor loadings of the scale vary between 0,55 and 0,75. With the confirmatory factor analysis method, the single-factor structure of the scale was tested in a different sample group and it was concluded that the structure was confirmed ($\chi^2/ Df = 175.626/80$, $NFI = .90$, $CFI = .91$, $IFI = .91$, $RFI = .80$, $AGFI = .84$, $SRMR = .06$, $RMSEA = .06$). As a result of the criterion-related validity study, significant relationships were obtained. The item-total correlation values of the scale ranged from .48 to .69. The Psychological Well-Being Scale for the Older People can be used as a valid and reliable measurement tool to measure happiness and well-being in the older people.

Keywords:

Old age • Psychological well-being • Validity • Reliability • Scale

Giriş

Yaşlılık, yaş almış olmak ve ilerlemiş yaşın etkilerini göstermek olarak tanımlanır. Yaşlanma biyolojik, psikolojik, sosyolojik, kronolojik ve toplumsal olarak farklı şekillerde sınıflandırılmaktadır (Crews, 2003). Altmış beş yaş ve üstünü yaşlı olarak kabul eden Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) yaşlılığı, çevresel faktörlere uyum sağlayabilme yeteneğinin azalması olarak tanımlamaktadır (WHO, 1963). Yaşlanma organizmada değişikliklerin ve fonksiyon kayıplarının ortaya çıktığı bir dönemdir. Yaşlanmaya bağlı olarak yaşlı bireylerde biyopsikososyal değişiklikler meydana gelir. Biyolojik faktörler, bireysel faktörler, kültür ve sosyal çevre yaşlanma süreci üzerinde etkili olan önemli belirleyicilerdir. Tüm dünyada artan yaşlı nüfus oranının 2019 yılında 1 milyar olduğu bildirilmiştir. Türkiye’de 2023 yılında yaşlı nüfus oranının %10,2’e; 2040’da %16,3’e; 2060’da %22,6’e ve 2080’de ise %25,6’a yükseleceği öngörülmektedir (TUIK, 2018). Giderek yaşlanan dünya nüfusu, DSÖ başta olmak üzere birçok ülkenin sosyal ve sağlık politikalarının gündeminde yer almaktadır. Yaşlı nüfusun genel iyilik halinin ve yaşam kalitesinin yüksek olması temel hedefler arasında bulunmaktadır. Toplumun yaşlanması sosyoekonomik sorunları beraberinde getirmekte olup oluşabilecek sorunlar yeni politikalar geliştirilerek giderilmeye çalışılmaktadır (Eser ve Aksu, 2021). Yaşlılık

politikalarının sağlık ve sosyal boyutlarını içerecek şekilde yeniden yapılandırılması ve geliştirilmesi gerekmektedir. Genel nüfusun büyük bir kısmını oluşturan yaşlı bireylerin iyi oluşları toplum sağlığını doğrudan etkiler. Dolayısıyla yaşlılarda psikolojik iyi oluşun önemli bir belirleyici olduğu ve bu konuda yapılacak araştırmaların geliştirilecek stratejiler için yol gösterici olabileceği düşünülmektedir.

İyilik hali bireyin biyopsikososyal anlamda sağlıklı olması ve en iyi seviyede psikolojik işlevde bulunabilmesi olarak tanımlanmaktadır (Deci ve Ryan, 2008). İyi oluş çalışmaları yaşam kalitesinin niteliğini araştırmaya yönelik öznel iyi oluş ve anlamlı bir yaşam için kişinin potansiyellerini vurgulayan psikolojik iyi oluş olarak iki alanda ilerlemiştir (Keyes, Shmotkin ve Ryff, 2002). Psikolojik iyi oluş günümüzde mutluluk ile aynı anlama gelen öznel iyi oluş durumuyla açıklanmaya çalışılmıştır. Öznel iyi oluş pozitif psikoloji alanında en çok çalışılan konulardan biridir ve bir kişinin hayatının iyi gittiğine ne ölçüde inandığını ifade eder. Öznel iyi oluş; yaşamdan memnuniyet, olumlu ve olumsuz duygulanım gibi bilişsel ve duygusal bileşenlerden oluşan çok boyutlu bir yapı olarak görülmektedir (Diener, 1984; Xu ve Roberts, 2010). Öznel iyi oluşun daha mutlu bir yaşam ve psikolojik işlevsellik dâhil olmak üzere çok çeşitli başarılı sonuçları öngördüğünü gösteren araştırmalar bulunmaktadır (Arslan ve Coşkun, 2020; Diener ve Chan, 2011). Öznel iyi oluş, insanların yaşamlarını ve duygusal durumlarını

değerlendirmelerini ifade eder. Başka bir ifadeyle kişinin yaşam kalitesinin kendi bakış açısından genel bir değerlendirmesini yansıtır (Diener ve Chan, 2011; George, 2010). Bir kişinin yaşam kalitesinin o kişinin kendi bakış açısından değerlendirilmesi, ifadenin "öznel" kısmının yansımasıdır. Bu nedenle insanların kendi hayatlarını nasıl değerlendirdiklerini gösteren iyi oluşun bir yönü veya belirli bir biçimi olarak düşünülmelidir. Öznel iyi oluş; yaşam doyumu, olumlu ve olumsuz duygular gibi yansıtıcı bilişsel yargıları ve duygusal tepkileri içerir. İnsanlar yaşamları üzerinde düşündüklerinde ve bir bütün olarak yaşamları hakkında yargılarda bulduklarında iyi yaşam için sahip oldukları standartları karşılaştırırlar (Winefield vd., 2012; Fava ve Tomba, 2009). Bireyin yaşamında olumsuz yaşantıların ya da duyguların olmaması olumlu duyguların yaşanmasını garanti etmemektedir. Bir başka ifadeyle mutsuz değilim demek iyi oluş ve ruh sağlığı açısından yeterli değildir (Doğan ve Aydın, 2020).

Psikolojik iyi oluş yalnızca mutluluğun duygusal göstergelerini değil, aynı zamanda yaşam doyumunun bilişsel değerlendirmelerini de içermektedir. Psikolojik iyi oluş bireyin yaşamına ilişkin olumlu duygu, düşünce ve tutumlarının fazla olması olarak tanımlanmaktadır (Myers ve Diener, 1995). Kişinin amaçları doğrultusunda ilerlemesi, gelişimi için çaba sarf etmesi, diğerleriyle olumlu ilişkiler kurabilmesi psikolojik iyi oluşun göstergeleri arasında yer almaktadır (Keyes, Shmotkin ve Ryff, 2002). Ryff ve Keyes 1995 psikolojik iyi oluşu altı boyutta ele almaktadır. Bunlar; bireyin kendini kabul etmesi, anlamlı hayat için yaşam amacı oluşturması, kişisel gelişime istekliliği, özerk olması, diğer bireylerle olumlu ilişkiler içinde olması ve çevresine hâkim olup yönetebilmesidir. Mutlu insanlar, birden fazla yaşam alanında daha başarılı olma, daha iyi sosyal ilişkiler geliştirme,

olumlu sosyal davranışlarda bulunma, problem çözme becerileri ve yaratıcılığa sahip olma eğilimindedir (Lyubomirsky, King ve Diener, 2005). Yaşlı sağlığının önemli bir parçasını oluşturan öznel iyi oluş, daha iyi fiziksel sağlık ve uzun ömürlülüğü yordamaktadır. Ayrıca yapılan yaşam düzenlemeleri öznel iyi oluş üzerinde etkili olabilmektedir (Chan, Chung ve Yeung, 2021).

İyi hissetmenin ve etkili bir şekilde işlev görmeyi birleşimi olarak tanımlanan psikolojik iyi oluşun sağlıklı yaşlanma için önemli bir etken olabileceği ileri sürülmektedir (Huppert, 2009). Yaşam doyumu, ruh hali ve benlik saygısı psikolojik iyi oluşun yordayıcılarından bazılarıdır (Ghasempour vd., 2013). Birçok araştırma, psikolojik olarak daha iyi durumda olan yaşlı yetişkinlerin daha sağlıklı olma, daha uzun yaşama ve daha iyi bir yaşam kalitesine sahip olma olasılığının daha yüksek olduğunu vurgulamaktadır (Chida ve Steptoe, 2008; Collins, Goldman ve Rodriguez, 2008). Hızla yaşlanan bir nüfus karşısında, yaşlı bireylerin refahını artırmak veya sürdürmek için kanıta dayalı müdahalelerin kullanımını teşvik etmek büyük önem taşımaktadır. Bununla birlikte yaşlı yetişkinlerin refahını iyileştirmeyi amaçlayan psikolojik müdahaleler nispeten az araştırılmış bir konu olmaya devam etmektedir. Genel olarak yaşlı nüfusun psikososyal ihtiyaçlarına hitap eden koruyucu müdahalelerin etkinliği hakkında çok az şey bilinmektedir (Huppert, 2009). Ruh sağlığının ana yönlerinden biri olarak psikolojik iyi oluş; kişinin başkalarıyla ilişkisini, yaşam kalitesi veya iyiliği hakkındaki düşünceleri gibi kendine referans tutumlarını içerebilen, bireyler arası olumlu işlevsellik düzeylerini ifade eder. Yaşlanma sürecinde meydana gelen biyolojik, fiziksel ve psikososyal değişiklikler bireylerin ruh sağlığını ve orta yaştaki mutluluğunu olumsuz yönde etkileyebilir (Berk vd., 2018).

Mutluluk psikolojik iyi oluşla ilgili değişiklikleri olumlu ve anlamlı bir şekilde yordamaktadır (Ghasempour vd., 2013). Farkındalık temelli programlar ve psikolojik destek gibi bireysel düzeydeki müdahaleler psikolojik iyi oluşu değiştirme konusunda umut vaat etmektedir (Kubzansky, 2018).

Yaşa bağlı bilişsel işlevlerde azalma hızla yaşlanan dünya nüfusunda her geçen gün artmaktadır (Berk vd., 2018). Psikolojik iyi oluşun hem sağlıklı hem de hasta olan popülasyonlarda sağ kalım üzerinde olumlu bir etkisi olduğu ileri sürülmektedir (Chida ve Steptoe, 2008). Bunun tam tersini söylemekte mümkündür. Örneğin, yapılan bir araştırmada psikolojik iyi oluş mutluluk düzeyi düşük olanlarda anlamlı olarak daha düşük bulunmuştur (Allahverdipour vd., 2021). Sosyodemografik özellikler, sağlık durumu, fonksiyonellik, sosyal katılım, yaşam doyumu yaşlı bireylerin gelecek mutluluk algılarını etkilemektedir (Collins, Goldman ve Rodriguez, 2008). Son yıllarda Türkiye’de (Arslan, Yıldırım ve Zangeneh, 2021; Çeri ve Çiçek, 2021; Yıldırım ve Çelik Tanrıverdi, 2021; Doğan ve Sapmaz, 2012) ve yurt dışında (Gassman-Pines, Ananat ve Fitz-Henley, 2020; Badahdah, Khamis ve Al Mahyijari, 2020; Hanawi vd., 2020; Twenge ve Martin, 2020) psikolojik iyi oluş üzerine yapılan araştırmalar artmıştır.

İyilik haline yönelik geliştirilen ölçekler bazı modellere dayanmaktadır. Örneğin; İyilik Hali Yıldızı Modeli, İyilik Hali İçin Bölünmez Ben Modeli ve İyilik Hali Çemberi Modeli gibi. Güncel kullanılan ölçekler arasında ise İyilik Hali Ölçeği ve İyilik Hali Yıldızı Ölçeği bulunmaktadır (Bahar ve Başbüyük, 2020). Daha spesifik olarak psikolojik iyi oluşu ölçmek için Diener ve diğerleri tarafından (2010) Psikolojik İyi Oluş Ölçeği geliştirilmiştir. Ölçeğin Türkçe uyarlaması Telef (2013)

tarafından yapılmıştır. Ayrıca Ryff, olumlu işleyişin altı faktörü olan özerklik, çevresel hâkimiyet, kişisel gelişim, yaşam amacı, başkalarıyla olumlu ilişkiler ve benlik saygısı olmak üzere altı alt ölçekten oluşan Psikolojik İyi Oluş Ölçeği (Psychological Well-Being Scale/ SPWB) geliştirmiştir (Ryff, 1989). Her iki ölçekte yaygın olarak kullanılmaktadır (Akhavan Tafti ve Mofradnezhad, 2018; Moatamedy, Borjali ve Sadeqpur, 2018; Kaveh, Behmanesh ve Karimi, 2021). Ayrıca Xu ve Roberts (2010) tarafından kullanılan Öznel İyi Oluş Ölçeği genel yaşam doyumu, alan yaşam doyumu ve olumlu duygu olmak üzere üç boyutu içerir. Görüldüğü üzere psikolojik iyi oluş birçok kavramı kapsayan çok boyutlu bir yapıya sahiptir. Birey tarafından algılanan genel yaşam doyumu algısının veya genel iyi oluşun bir parçası olarak görülür. Olumlu duygusal durum (mutluluk, tatmin) ve yaşamda optimal etkililik (özel hayat, sosyal hayat) ile işleyişin bir karışımı olarak ifade edilir (Winefield vd., 2012). Psikolojik iyi oluş, kişinin yaşamının öznel bir ölçüsü olarak kabul edilmektedir ve henüz psikolojik iyi oluşun ölçümü evrensel bir kabul standardına sahip değildir (Li, Hsu ve Lin, 2019).

Yaşlılık dönemi biyolojik, psikolojik ve sosyal açıdan diğer yaş gruplarına göre farklılık göstermektedir. Dolayısıyla yaşlı bireylerin iyi oluşlarını etkileyen faktörlerde farklılaşabilmektedir. Bu nedenle hangi konuların ya da soruların değerlendirilmesi gerektiğine dikkat edilmesi gerekir. Ayrıca yaşlı bireylere yönelik ölçeklerin, yaşlı bireylerin özellikleri göz önünde bulundurularak daha kısa, net ve anlaşılır soruları içermesi önemlidir. Psikolojik iyi oluşun ölçümünde kullanılan bazı ölçekler bulunmaktadır (Twenge ve Martin, 2020; Ryff, 1989). Bu çalışma kapsamında geliştirilmeye çalışılan Yaşlılarda Psikolojik İyi Oluş Ölçeği ise kişilerin yaşlılık dönemine ilişkin algılarını ölçen daha spesifik bir ölçektir.

Geliştirilecek ölçeğin ileri yaştaki bireylerin iyi oluşlarının yanı sıra yaşam kalitesi ve ruh sağlığı ile ilgili araştırmalarda da kullanılabilmesi düşünülmektedir.

Gereç ve Yöntem

Örneklem

Araştırmanın örneklem grubu İstanbul ili sınırları içerisinde yaşayan yaşlı bireylerden oluşmaktadır. Araştırma verileri uygun (convenient) örnekleme tekniği kullanılarak, İstanbul'un çeşitli semtlerinde bulunan toplum merkezleri, yaşlı kahveleri ve açık hava millet bahçelerinde toplanmıştır. Katılımcılar, ölçekleri çok az yardıma ihtiyaç duyarak bireysel olarak doldurmuştur. Çalışmanın analizleri iki farklı gruptan toplanan veriler üzerinden gerçekleştirilmiştir. Toplam katılımcı sayısını 370 (110 kadın ve 260 erkek) yaşlı birey oluşturmaktadır. İlk örneklem grubu 170 (82 kadın ve 88 erkek) kişiden oluşmaktadır.

Veri Toplama Araçları

Kişisel Bilgi Formu:

Araştırmacı tarafından hazırlanan kişisel bilgi formuyla; yaş, cinsiyet, eğitim düzeyi, medeni durum, çocuk sayısı, çalışma durumu, sosyoekonomik düzey, yaşlı bireyin nerede yaşadığı, fiziksel ve psikolojik bir hastalığının olup olmadığı ile ilgili demografik bilgiler toplanmıştır.

Warwick-Edinburg Mental İyi Oluş Ölçeği Türkçe Formu:

Tennat ve diğerleri tarafından 2007 yılında geliştirilen ölçek, Keldal (2015) tarafından Türkçeye uyarlanmıştır. Tek boyuttan oluşan ölçek 14 madde ve 5'li likert (1: hiç katılmıyorum, 2: katılmıyorum, 3: biraz katılıyorum, 4: katılıyorum, 5: tamamen katılıyorum) şeklindedir. Ölçeğin toplam iç tutarlık katsayısı, 0,89'dur. Ölçekten en yüksek 70 puan, en düşük 14 puan alınabilmektedir. Tüm maddeleri pozitif olan ölçekten alınan

yüksek puan yüksek mental iyi oluşa işaret etmektedir. Ölçeğin iç tutarlılık katsayısı 0,86 olarak bulunmuştur.

Yaşam Doyumu Ölçeği:

Diener, Emmons, Larsen ve Griffin tarafından 1985 yılında geliştirilen ölçek Köker (1991) tarafından Türkçeye uyarlanmıştır. Tek boyuttan oluşan ölçek 5 madde ve 7'li likert tipindedir. Bu çalışmada ölçeğin 5'li liker derecelendirilmesi kullanılmıştır (Dağlı ve Baysal, 2016). Ölçeğin Cronbach alfa güvenirlik katsayısı Yetim'in çalışmasında (1993) 0,86 olarak bulunmuştur.

Geriatik Depresyon Ölçeği Kısa Form (GDÖ-KF):

Yesavage ve diğerleri (1983) tarafından 30 madde olarak geliştirilen ölçeğin 15 soruluk kısa formunun geçerlik ve güvenirliği 1991 yılında Burke ve diğerleri tarafından yapılmıştır (Burke, Roccaforte ve Wengel, 1991). Ölçeğin puanlamasında depresyon lehine verilen her yanıt için 1 puan, diğer yanıt için 0 puan verilmekte ve sonuçta toplam puan depresyon puanı olarak kabul edilmektedir. Ertan ve diğerlerinin çalışmasında (1997) ölçeğin Cronbach alpha katsayısını 0,90 olarak bildirilmiştir. Yaşlı bireylerin ruh halini sorgulayan ölçeğin sorularına cevaplar son bir haftadaki duygulara göre verilmektedir. Yanıtlar tıpkı uzun formda olduğu gibi "evet" veya "hayır" şeklindedir. Soruya göre "evet" ya da "hayır" yanıtına 1 puan verilir. Türkçe güvenirlik ve geçerlik çalışması yapılan (Durmaz vd., 2018) ölçeğin puanlaması depresif bulgu yok (0-4), hafif depresif bulgular (5-8), orta düzeyde depresif bulgular (9-11) ve şiddetli depresif bulgular (12 ve üstü) şeklinde yapılmaktadır.

İşlemler

Yaşlılarda Psikolojik İyi Oluş Ölçeği'nin geliştirilmesinde ilk olarak konuyla ilgili

literatür incelenerek ön çalışma yapılmıştır. Madde havuzu hazırlanırken Özmete (2016) tarafından Türkçeye uyarlanan Psikolojik İyi Oluş Ölçeği (Eggleston vd., 2001), Telef (2013) tarafından Türkçeye uyarlanan Psikolojik İyi Oluş Ölçeği (Diener, Scollon ve Lucas, 2009), Kalafatoğlu ve Balcı-Çelik (2020) tarafından Türkçeye uyarlanan Genel İyi Oluş Ölçeği Kısa Formu (Longo, Coyne ve Joseph, 2018), Karakuş ve Akbay (2020) tarafından Türkçeye uyarlanan Psikolojik Esneklik Ölçeğinden (Francis, Dawson ve Golijani-Moghaddam (2016) yararlanılmıştır. Ayrıca Yaşlılarda Psikolojik ve Fiziksel İyilik Hali: Algılanan İyilik Ölçeği (Reker ve Wong, 1984) ve Yetişkin Yaşamında Psikolojik İyi Olma Hali (Ryff, 1995) ölçek çalışmaları da yol gösterici olmuştur. Öncelikle yaşlı bireylerde psikolojik iyi oluşu ölçmek üzere 47 sorudan oluşan madde havuzu oluşturulmuştur. Daha sonra taslak madde havuzuna ilişkin uzman görüşü alınmıştır. Uzmanların önerileri doğrultusunda gerekli düzenlemeler yapıldıktan sonra deneme ölçme formu hazırlanarak pilot uygulama yapılmıştır (n: 30). Pilot uygulama sonrası yapılan analiz sonuçları ve uzman görüşleri dikkate alınarak ölçek 15 maddeden oluşan son halini almıştır. Pilot çalışma sonrası yapılan faktör analizi sonucunda faktör yükü 50'nin altında olan maddeler çıkartılmıştır. Ölçekte iki tane ters madde (8. madde "Çoğu zaman kederli (üzgün) hissediyorum." ve 13. madde "Günlerim çok sıkıcı geçiyor.") bulunmaktadır. Araştırmada, YPIÖÖ faktör yapısının incelenmesi için açımlayıcı ve doğrulayıcı faktör analizi yapılarak ölçeğin geçerliliği test edilmiştir. Ayrıca iç tutarlılık ve ölçüt bağıntılı geçerlik yöntemlerinin kullanıldığı çalışmada verilerin analizi için Statistical Package for the Social Sciences/ SPSS 23.0 ve Linear Structural Relations/ LISREL 8,7 yazılımları kullanılmıştır.

Bulgular

Sosyodemografik değişkenlerin frekans dağılımı aşağıda Tablo 1'de verilmiştir:

Tablo 1: Katılımcıların Sosyodemografik Özellikleri

Sosyodemografik Değişkenler	Gruplar	N	%	(X±ss)
Cinsiyet	Kadın	110	29,7	68,9±6,17 Min.: 60 Maks.: 90
	Erkek	260	70,3	
Yaş	Okur-yazar değil	15	4,1	
	Okur-yazar	28	7,6	
	İlkokul	145	39,2	
	Ortaokul	57	15,4	
	Lise	78	21,1	
Eğitim düzeyi	Üniversite	47	12,7	
	Evli	177	47,8	
Medeni durum	Bekâr	116	31,4	
	Dul	77	20,8	
Çocuk sayısı	Çocuğum yok	103	27,8	
	1	46	12,4	
	2	114	30,8	
	3	62	16,8	
	4 ve üzeri	45	12,1	
Çalışma durumu	Çalışıyor	72	19,5	
	Emekli	222	60,0	
Sosyoekonomik düzey	Çalışmıyor	76	20,5	
	Düşük	106	28,6	
	Orta	247	66,8	
Kıminle yaşıyor	Yüksek	17	4,6	
	Yalnız	192	51,9	
Toplam	Eğilimle	150	40,5	
	Çocuklarının yanında	28	7,6	
		370	100,0	

Tablo 1'de verilen frekans dağılımlarına göre araştırmaya katılan 370 kişinin %29,7'si kadın (n=110) ve %70,3'ü (n=260) erkektir. Eğitim düzeyine göre okuryazar olmayanlar %4,1 (n=15), okuryazar olanlar %7,6 (n=28), ilkokul mezunu olanlar %39,2 (n=145), ortaokul mezunu olanlar %15,4 (n=57), lise mezunu olanlar %21,1 (n=78) ve üniversite mezunu olanlar %12,7 (n=47) oranındadır. Katılımcılar arasında, evli olanlar %47,8 (n=177), bekâr olanlar %31,4 (n=116) ve boşanmış/dul olanlar %20,8 (n=77) oranındadır. Çocuğu olmayanlar %27,8 (n=103), 1 çocuğu olanlar %12,4 (n=46), iki çocuğu olanlar %30,8 (n=114), üç çocuğu olanlar %16,8 (n=62) ve dört çocuk veya üzeri çocuğu olanlar %12,1 (n=45)

oranındadır. Katılımcılar arasında çalışanlar %19,5 (n=78), emekli olanlar %60,0 (n=222) ve çalışmayanlar %20,5 (n=76) oranındadır. Gelir düzeyine göre düşük gelir düzeyindekiler %28,6 (n=106), orta gelir düzeyindekiler %66,8 (n=247) ve yüksek gelir düzeyindekiler %4,6 (n=17) oranındadır. Yalnız yaşayanlar %50,8 (n=188), eşiyile yaşayanlar %40,5 (n=150) ve çocuklarının yanında yaşayanlar %7,6 (n=28) oranındadır.

Betimsel Bulgular

Tablo 2: YPIÖÖ Puan Ortalamasına İlişkin Betimsel İstatistikler

YPIÖÖ	Değerler
Ort.	60,1765
N	170
SS	10,04154
Çarpıklık	-0,655
Basıklık	-0,431
Minimum	34,00
Maksimum	75,00

Tablo 2'deki betimsel istatistiklere göre ölçekten alınan puanların ortalama değeri $60,17 \pm 10,04$ olarak bulunmuştur. Ölçekten alınan minimum değer 34 ve maksimum değer ise 75 olarak bulunmuştur. Puan ortalamasının dağılımının çarpıklık ve basıklık değerleri ise sırasıyla -0,65 ve -0,43 olarak bulunmuştur. Çarpıklık ve basıklık değerlerinin -1,5 ile +1,5 arasında olması halinde normal dağılım ölçütünün karşılandığı belirtilmektedir (Tabachnick ve Fidell, 2013). Bu doğrultuda dağılımın parametrik ölçümlerin uygulanması açısından uygun olduğu görülmektedir.

Yapı Geçerliliği

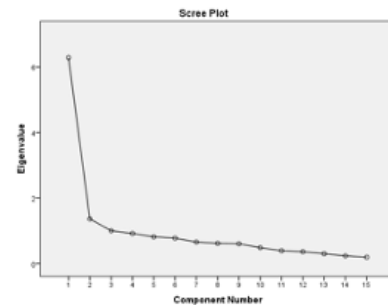
Araştırmada, ölçeğin yapı geçerliliğini saptamak amacıyla ilk olarak AFA ve DFA gerçekleştirildi. Faktör analizine ilişkin Tablo 3'te KMO ve Bartlett Küresellik Testi değerleri doğrultusunda örneklem büyüklüğünün yeterli olduğu anlaşılmaktadır.

Tablo 3: AFA İçin Örneklem Yeterlilik Testleri

Örneklem Yeterliliği için Kaiser Meyer-Olkin Ölçümü		0,86
Bartlett Küresellik Testi	χ^2	1105,75
	Sd	105
	P	<0,01

Bu çalışmada birinci grupta yer alan 170 kişinin verilerinin yukarıda belirtilen birden fazla kriteri karşılaması nedeniyle faktör analizi için yeterli olduğu söylenebilir. Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) Örneklem Yeterliliği Testi ve normalliğin test edildiği Bartlett testi faktör analizinin varsayımlarını test etmenin diğer istatistiksel yollarıdır. Yeterli örneklem büyüklüğünün göstergesi olan KMO değerinin 0,60'ın üzerinde olması ve çok değişkenli normalliğin sağlandığını gösteren Bartlett Küresellik testinin istatistiksel olarak anlamlı olması durumunda faktör analizi yapılabilmektedir (Tablo 3).

Örneklem büyüklüğünün yeterliliği için hesaplanan KMO değeri 0,86 olarak bulunmuştur. Ayrıca çok değişkenli normallik varsayımını kontrol etmek için hesaplanan Bartlett testi de anlamlı çıkmıştır ($\chi^2 = 1105,75$, $df = 105$). Bu sonuçlara göre verilerin faktör analizi için uygun olduğu söylenebilir. AFA'da temel bileşenler faktör analizi ve varimax dikey döndürme işlemi sonucunda toplam varyansın %41,89'unu açıkladığı bulunmuştur. Faktör sayısını belirlemek için elde edilen saçılım grafiği Şekil 1'de gösterilmektedir. Grafikte görüldüğü gibi, veri setindeki bir faktörlü yapının bir göstergesi olarak yorumlanan bir çubuktan sonra çizgi doğrusallık kazanmaktadır.

Şekil 1: YPIÖÖ Maddeleri Saçılım Grafiği

Ölçek maddelerine ilişkin faktör yükleri aşağıdaki gibidir:

Tablo 4. YPIÖÖ Açımlayıcı Faktör Analizi Bulguları

YPIÖÖ	Faktör 1	F1 madde toplam korelasyonu
m34	0,75	0,69
m19	0,75	0,69
m35	0,72	0,65
m8	0,71	0,66
m12	0,70	0,64
m10	0,65	0,58
m30	0,64	0,56
m21	0,64	0,58
m46	0,63	0,56
m14	0,60	0,54
m6	0,58	0,51
m38	0,57	0,51
m18	0,57	0,51
m4	0,55	0,48
m47	0,55	48
Toplam Açıklanan Varyans	%41,89	
Özdeğer	6,28	

Tablo 4'teki bulgular doğrultusunda, ölçeğin tek faktörlü yapısının toplam varyansın %41,89'unu açıkladığı görülmektedir. Ayrıca ölçekteki maddelerin faktörleri 0,55 ile 0,75 arasında değişmektedir.

AFA ile saptanan tek faktörlü yapının doğrulanması ve yapı geçerliliği için DFA uygulanmıştır. Toplanan verilerle modelin DFA bulgularından elde edilen χ^2 değeri anlamlı ise modelin doğrulandığının kanıtı olarak kabul edilmektedir. DFA modelleri genellikle dört uyum indeksine göre değerlendirilir. Yani ki-kare testinin p değeri 0,05'ten ve CFI 0,95'ten yüksekse, RMSEA ve SRMR değerleri sırasıyla 0,08 ve 0,06'dan küçükse ve bir DFA modelinin iyi bir model-veri uyumu gösterdiği ifade edilir.

Öte yandan Tablo 4'te belirtilen dört değere ek olarak uyum indeksleri ve uyum kriterleri verilmiş ve bu çalışmadaki DFA sonuçlarının uyumu listelenmiştir.

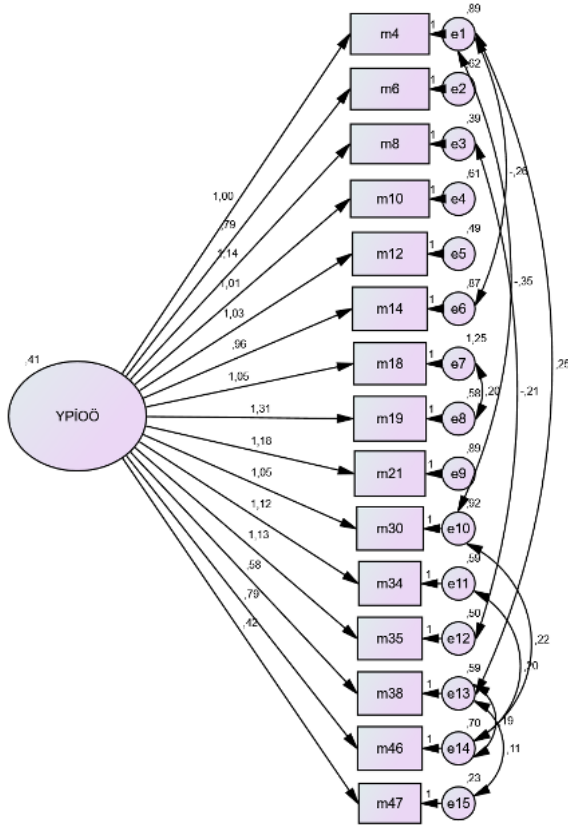
Tablo 5: Doğrulayıcı Faktör Analizi Sonucu Elde Edilen Uyum İndeksleri ve Yorumları

Uyum Ölçüsü	Uyum Kriterleri ^(*)	Elde Edilen Değer	Uyum
χ^2/df	≤ 3 iyi uyum, $\leq 4-5$ Kabul Edilebilir Uyum	172,455/88 (2,12)	Kabul
RMSEA	$\leq 0,05$ iyi uyum, 0,06-0,08 Kabul Edilebilir Uyum	0,08	Kabul
SRMR	$\leq 0,05$ iyi uyum, 0,06-0,08 Kabul Edilebilir Uyum	0,063	Kabul
AGFI	$\geq 0,80$ iyi uyum	0,84	Kabul
NFI	$\geq 0,95$ iyi uyum, 0,94-0,90 Kabul Edilebilir Uyum	0,90	Kabul
CFI	$\geq 0,95$ iyi uyum, 0,94-0,90 Kabul Edilebilir Uyum	0,91	Kabul
IFI	$\geq 0,95$ iyi uyum, 0,94-0,90 Kabul Edilebilir Uyum	0,92	Kabul

χ^2/df =Ki-kare serbestlik derecesi oranı, RMSEA: Yaklaşık Hataların Ortalama Karekökü, NFI: Normlaştırılmış Uyum İndeksi, CFI: Karşılaştırmalı Uyum İndeksi *(44); **(47)

Araştırmada elde edilen bulgulara göre DFA χ^2 değeri $\chi^2/ Df = 175,455/80 (2,12)$ olduğu ve modelin uygun olduğu görülmektedir. Ayrıca DFA' da test edilen modelin yeterliliğini göstermek için çeşitli uyum indeksleri kullanılmaktadır. Bu çalışmada DFA için şu indeksler incelenmiştir: Ki-Kare Uyum İyiliği Testi, Düzeltmiş Uyum İyiliği İndeksi (AGFI), Normlu Uyum İndeksi (NFI), Karşılaştırmalı Uyum İndeksi (CFI), Yaklaşık Ortalama Hata Karekökü (RMSEA) Ve Standardize RMR (SRMR). Belirtilen model uygunluğu ölçütlerinin ölçekteki doğrulayıcı faktör analizindeki değerleri incelendiğinde düzeltilmiş uyum iyiliği (AGFI) değeri 0,84; normlu uyum indeksi (NFI) 0,90; karşılaştırmalı uyum indeksi (CFI) 0,91; ortalama hata karekökü (RMSEA) 0,08 ve standardize RMR (SRMR) 0,06 olarak bulunmuştur. Elde edilen bulgular doğrultusunda ölçeğin tek faktörlü yapısı doğrulanmaktadır. DFA bulgularına yönelik şekil aşağıda verilmiştir:

Şekil 2: YPIÖÖ Doğrulayıcı Faktör Analizi Bulguları

Tablo 6: Ölçeğin Standardize Faktör Yüklerinin Betimsel İstatistikleri

Maddeler	Standardize faktör yükleri
m4	0,56
m6	0,54
m8	0,76
m10	0,63
m12	0,68
m14	0,55
m18	0,51
m19	0,74
m21	0,62
m30	0,57
m34	0,68
m35	0,71
m38	0,43
m46	0,51
m47	0,49

Tablo 6'da verildiği üzere, YPIÖÖ maddelerinin standardize yüklerinin 0,49 ile 0,74 arasında değiştiği görülmektedir.

Ölçüt Bağımlı Geçerlik

YPIÖÖ geliştirilme sürecinde, ölçüt bağımlı geçerliliğinin incelenmesi amacıyla Warwick-Edinburg Mental İyi Oluş Ölçeği, Yaşam Doyum Ölçeği, GDÖ-KF ve YPIÖÖ puanlarıyla ilişkisi incelenmiştir. Tablo 2'de ölçeklerin Pearson Korelasyon analizi bulguları verilmiştir:

Tablo 7: Yapı Geçerliliğine Yönelik Korelasyon Bulguları

Ölçekler	1	2	3	4
1. GDÖ-KF	1			
2. YPIÖÖ	-0,77(**)	1		
3. Yaşam Doyumu Ölçeği	-0,30(**)	0,41(**)	1	
4. Warwick-Edinburg Mental İyi Oluş Ölçeği	-0,61(**)	0,76(**)	0,48(**)	1

**p<0,01 *p<0,05

GDÖ-KF: Geriatrik Depresyon Ölçeği Kısa Formu; YPIÖÖ: Yaşlılarda Psikolojik İyi Oluş Ölçeği

Tablo 7'deki Pearson Korelasyonu analizi sonuçlarına göre ölçeğin yapı geçerliliği ve ayırt edici geçerliliği depresyon, iyi oluş ve yaşam doyumu değişkenleriyle incelenmiştir. Yapı geçerliliğinde ölçeğin iyi oluş değişkenini ölçmedeki geçerliliğini saptamak amacıyla mental iyi oluş ve yaşam doyumu değişkenleri korelasyonu incelenmiştir. Ayırt edici geçerliliği için depresyon değişkeninin korelasyonu incelenmiştir. Araştırmanın yapı geçerliliğinin karşılaştırılmasında, daha önceki araştırmalarda kullanılan ölçekler tercih edilmiştir. Bulgulara göre YPIÖÖ toplam puanları ile Geriatrik Depresyon Ölçeği-Kısa Formu ($r=-0,77$; $p<0,01$) negatif yönlü ve anlamlı ilişkili bulunmuştur. Elde edilen sonuç iki farklı yapıdaki değişkenlerin ters yönde ilişkili olduğunu göstermektedir. Ayrıca Yaşam

Doyumu Ölçeği ($r=0,41$; $p<.01$) ve Warwick-Edinburg Mental İyi Oluş Ölçeği ($r=0,76$; $p<.01$) puanları ve YPIÖÖ puanları arasında pozitif yönlü ve anlamlı ilişki bulunmuştur. Bu doğrultuda geliştirilen ölçeğin yaşlılarda iyi oluş düzeyini ölçme konusunda geçerli olduğu sonucu elde edilmiştir.

Güvenirlilik

Ölçeğin güvenirliliğinin incelenmesi için Cronbach alpha iç tutarlılık katsayısı kontrol edilmiştir. Bulgulara göre Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı 0,89 ve bileşik güvenirlilik katsayısı .90 olarak bulunmuştur. İç tutarlılık Lee Cronbach tarafından 1951 yılında ortaya atılmış bir analiz türüdür. Maddelerin likert tipinde olması (ikili; doğru/yanlış, evet/hayır olarak kodlanmadığında) güvenirliliğin ölçülmesinde uygun bir yöntemdir. Birleşik Güvenirlilik (Composite Reliability), Hair ve diğerleri (2014) göre boyutun CR değeri 0.70'den daha fazla olması gerekmektedir (İlker ve Kan, 2004). Bu doğrultuda ölçeğin birleşik güvenirliliği önerilen değerlerin üzerinde çıkmıştır. Ölçeğe ilişkin madde toplam korelasyonu değerleri ise 0,48 ile 0,69 arasında değişmektedir. YPIÖÖ güvenirliliğine ilişkin bulgular Tablo 8'de verilmiştir:

Tablo 8: YPIÖÖ Güvenirliliğine İlişkin Sonuçlar

	Cronbach Tutarlılık Katsayısı	Alfa Katsayısı	İçBileşik Katsayısı	Güvenirlilik Madde Sayısı
YPIÖÖ	0,89		0,90	15

Ölçeğin Puanlanması

Ölçeğin puanlaması doğrultusunda yaşlılarda iyi oluş düzeyine ilişkin kesme puanı belirlenmemiştir. Yükselen puanlar iyi oluş düzeyinde yükselişe işaret etmektedir. Ayrıca YPIÖÖ 5'li likert bir yanıtlama sisteminde geliştirilmiştir. Ölçekten alınabilecek minimum puan 15 ve maksimum puan 75'tir. Ölçekte 8. ve 13. maddeler ters kodlanmıştır.

Tartışma Ve Sonuç

Bu çalışma yaşlı bireylerde psikolojik iyi oluş düzeylerini incelemek için yeni bir ölçek geliştirmeyi amaçlamaktadır. Yaşlı bireylerin genel iyilik hallerinin değerlendirilmesinde açıkça tanımlanmış ve nesnel olarak doğrulanmış ölçeklere ihtiyaç duyulmaktadır. Bu doğrultuda geliştirilen YPIÖÖ kişinin algılanan genel iyilik halinin bir indeksini sağlar. Bu çalışmada YPIÖÖ'nün psikometrik özelliklerine ilişkin bulgulara yer verilmiştir. Psikometrik özellikler olarak ölçeğin yapı geçerliliğini incelemek amacıyla AFA ve DFA yapılmıştır. Ölçüt bağıntılı geçerliliğini incelemek amacıyla Warwick-Edinburg Mental İyi Oluş Ölçeği, Yaşam Doyum Ölçeği, GDÖ-KF ve YPIÖÖ puanları arasındaki ilişkisi incelenmiştir. Bu ölçekler psikolojik iyi oluş ile önemli ölçüde ilişkilidir ve kişinin refahını etkilediği bilinen değişkenleri içermektedir. Yaşam doyumu kişinin bir bütün olarak yaşam kalitesini genel olarak ne kadar olumlu değerlendirdiği ile ilgili olup psikolojik iyi oluşla ilişkili bir kavramdır (Ghimire vd., 2018; Özmen vd., 2021; Pourabdol vd., 2015; Kim vd., 2021). Aynı zamanda mental iyi oluş düzeyi yüksek bireylerin psikolojik ve fiziksel iyi oluşlarının daha iyi olduğu bilinmektedir (Keyes, Dhingra ve Simoes, 2010). Yapılan birçok araştırmada depresyon ve bireyin iyi oluşu arasında negatif yönde bir ilişki olduğu ileri sürülmektedir (Özgüner Dokuzlu, 2022; Karataşoğlu, 2019; Tilbe-Konur, 2018). Dolayısıyla bu sonuçlar YPIÖÖ'nün geçerliliğine kanıt olarak değerlendirilebilir. Ayrıca güvenirliliğin incelenmesi amacıyla, Cronbach alfa iç tutarlılık ve bileşik güvenirlilik katsayıları incelenmiştir. Geçerlik verileri ölçeğin yaşlı bireylerde kullanıma uygun olduğunu göstermektedir. Ölçeğin Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı 0,89 ve bileşik güvenirlilik katsayısı 0,90 olarak bulunmuştur. Ölçeğin madde toplam korelasyonu

değerlerinin 0,48 ile 0,69 arasında değiştiği saptanmıştır. Madde toplam korelasyonlarının değerlendirilmesinde 0,30 ve üzerinde değer alan maddelerin ölçeği temsil gücünün yeterli olduğu kabul edilmektedir (Büyüköztürk, 2004). YPIÖÖ'nün güvenilirliği ise bileşik güvenilirlik ve iç tutarlılık yöntemleriyle incelenmiştir. Ayrıca ölçekteki her bir maddenin toplam puanı yordama ve ayırt ediciliğini belirlemek amacıyla madde analizi yapılmıştır. Elde edilen bu sonuçlar doğrultusunda ölçeğin yaşlıların psikolojik iyi oluş ve mutluluk düzeylerini değerlendirmede geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olarak kullanılabileceği düşünülmektedir.

Araştırmada psikometrik özelliklere ilişkin bulgular incelendiğinde ölçeğin yapı geçerliğini incelemek için yapılan AFA sonuçları doğrultusunda ölçek; tek faktörlü yapıda olup ölçeğin 15 maddesi toplam varyansın %41,89'unu açıklamaktadır. Ayrıca ölçeğin faktör yüklerinin 0,55 ile 0,75 arasında değiştiği sonucu elde edilmiştir. Ölçeğin tek faktörlü yapısı DFA yöntemiyle farklı bir örneklem grubunda incelenmiş ve ölçeğin tek faktörlü yapısının doğrulandığı sonucu elde edilmiştir. Ölçüt bağıntılı geçerlik çalışması sonucunda istatistiksel olarak anlamlı ilişkiler elde edilmiştir. Sonuçlara göre YPIÖÖ ile Warwick-Edinburg Mental İyi Oluş Ölçeği ve Yaşam Doyum Ölçeği pozitif yönlü; GDÖ-KF ile negatif yönlü ve anlamlı ilişki saptanmıştır. Birçok araştırma elde edilen sonuçları destekler niteliktedir (Bidzan-Bluma vd., 2020; Oughli vd., 2022; Kardas vd., 2019; Whitehead vd., 2019; Koushede vd., 2019). Elde edilen sonuç, ölçeğin yaşlılarda iyi oluş düzeyi ölçme açısından ölçütü karşıladığını göstermektedir. Günümüzde yaygın olarak kullanılan psikolojik iyi oluş ölçeklerinin farklı popülasyon alt gruplarından olan yaşlı bireyler için eşit derecede uygun olup olmadığı tartışma konusudur. Örneğin, Clarke ve

diğerleri (2001) Ryff modelinin ölçümünü bir alt grup popülasyon olarak yaşlılarda incelemiştir. Araştırmacılar bulgularında psikolojik iyi oluş ölçeklerinin yaşlı erişkinlerde ölçüm sorunlarına neden olabileceğini belirtmiştir. Geçerlik ve güvenilirlik çalışması yapılan YPIÖÖ'nün ilgili alanda araştırma yapmak isteyen uzmanlar tarafından kullanılabileceği düşünülmektedir. YPIÖÖ, 5'li likert şeklinde 15 maddeden oluşan kısa ve kolay uygulanabilir bir öz bildirim ölçeğidir. Bu çalışmanın bulgularına dayanarak ulaşılan sonuçlar:

- I. YPIÖÖ 15 maddeli ve tek faktörlü bir yapıya sahiptir.
- II. YPIÖÖ iç tutarlılık katsayıları doğrultusunda yüksek düzeyde güvenilirliğe sahiptir.
- III. YPIÖÖ ile psikolojik iyi oluş ölçen diğer ölçme araçları olarak belirlenen Warwick-Edinburgh Mental İyi Oluş Ölçeği, Yaşam Doyumu Ölçeği ve GDÖ-KF arasında yüksek düzeyde korelasyonlar bulunmuştur.
- IV. YPIÖÖ yaşlı bireylerin psikolojik iyi oluşlarını değerlendirmede geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olarak kullanılabilir.

Araştırmada elde edilen bulgulara ek olarak yapılan çalışmada bazı sınırlılıklar bulunmaktadır. Bu sınırlılıklardan ilki araştırmanın sadece evinde yalnız yaşayan ya da ailesi ile birlikte yaşayan yaşlı bireylerden oluşan bir örnekleme gerçekleştirilmiş olmasıdır. Kurumlarda yaşayan yaşlı bireylerinde dâhil edildiği daha geniş kapsamlı bir örneklem ölçeğin psikometrik özelliklerinin incelenmesine katkı sağlayacaktır. Ölçek verilerinin yaşlı insanlar için boş zaman etkinliklerinin sağlandığı sosyal ortamlarda toplanması sınırlılık yaratabilmektedir. Çünkü sosyal katılımlarda bulunabilen ve sağlık düzeyi daha yüksek olabilen bu yaşlı bireylerin psikolojik iyi oluşları değişiklik gösterebilir.

Ayrıca bu tür sosyal ortamlarda erkek katılımcıların daha fazla bulunması cinsiyet eşitliğinin sağlanamamasına neden olmuştur. Bu çalışmada ölçeğin güvenilirliği bileşik güvenilirlik ve iç tutarlılık yöntemleriyle incelenmiştir. İleride yapılacak çalışmalarda diğer yöntemlerle de ölçeğin güvenilirliğinin belirlenmesi önerilebilir.

Psikolojik iyi oluş yaşlı bireylerin ruh sağlığının önemli bileşenlerinden biridir ve buna etki eden faktörlerin araştırılması önemlidir. Küresel istatistikler ileri yaşlarda ruh sağlığı sorunlarının evrensel bir sorun olabileceğini öngörmektedir (Yasamy vd., 2013). YPİÖÖ, başarılı yaşlanmanın sağlanması için gerekli politikaların geliştirilmesinde yapılacak araştırmalara rehber niteliğinde olacaktır. Geçerli ve güvenilir ölçüm araçlarına olan ihtiyaç ve kültürel farklılıklarının belirleyici özellikleri düşünüldüğünde ölçeğin, Türk toplumunda yaşlı bireylere yönelik pozitif psikoloji araştırmalarında önemli bir ihtiyacı karşılayacağı umulmaktadır.

Kaynakça

Akhavan Tafti, M., & Mofradnezhad, N. (2018). The relationship of emotional intelligence and social skills with psychological well-being in the elderly. *Iranian Journal of Ageing*, 13(3), 334-345.

Allahverdipour, H., Karimzadeh, Z., Alizadeh, N., Asghari Jafarabadi, M., & Javadivala, Z. (2021). Psychological well-being and happiness among middle-aged women: a cross-sectional study. *Health Care for Women International*, 42(1), 28-42.

Arslan, G., & Coşkun, M. (2020). Student subjective wellbeing, school functioning, and psychological adjustment in high school adolescents: A latent variable analysis. *Journal of Positive School Psychology*, 4(2), 153-164.

Arslan, G., Yıldırım, M. ve Zangeneh, M. (2021). Coronavirus anxiety and psychological adjustment in college students: Exploring the role of college belongingness and social media addiction. *International Journal of Mental Health and Addiction*, 1-14. <https://doi.org/10.1007/s11469-020-00460-4>

Badahdah, A. M., Khamis, F., & Al Mahyijari, N. (2020). The psychological well-being of physicians during COVID-19 outbreak in Oman. *Psychiatry Research*, 289, 113053.

Bahar, N. T., & Başbüyük, H. H. (2020). Alkol, sigara, medikal cihaz kullanımı ve yaşlılıkta iyilik hali. *Gevher Nesibe Journal of Medical and Health Sciences*, 5(8), 61-66.

Berk, L., Hotterbeekx, R., Van Os, J., & Van Boxtel, M. (2018). Mindfulness-based stress reduction in middle-aged and older adults with memory complaints: a mixed-methods study. *Aging & Mental Health*, 22(9), 1113-1120.

Bidzan-Bluma, I., Bidzan, M., Jurek, P., Bidzan, L., Knietzsch, J., Stueck, M., & Bidzan, M. (2020). A Polish and German population study of quality of life, well-being, and life satisfaction in older adults during the COVID-19 pandemic. *Frontiers in Psychiatry*, 11, 585813.

Burke, W. J., Roccaforte, W. H., & Wengel, S. P. (1991). The short form of the geriatric depression scale: a comparison with the 30-item form. *Topics in Geriatrics*, 4(3), 173-178.

Butler, J., & Kern, M. L. (2016). The PERMA-Profiler: A brief multidimensional measure of flourishing. *International Journal of Wellbeing*, 6(3).

Büyüköztürk, Ş. (2004) *Veri Analizi El Kitabı*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.

Chan, M. C., Chung, E. K., & Yeung, D. Y. (2021). Attitudes toward retirement drive the effects of retirement preparation on

psychological and physical well-being of Hong Kong Chinese retirees over time. *The International Journal of Aging and Human Development*, 93(1), 584-600.

Chida, Y., & Steptoe, A. (2008). Positive psychological well-being and mortality: a quantitative review of prospective observational studies. *Psychosomatic Medicine*, 70(7), 741-756.

Clarke, P. J., Marshall, V. W., Ryff, C. D., & Wheaton, B. (2001). Measuring psychological well-being in the Canadian study of health and aging. *International Psychogeriatrics*, 13(S1), 79-90.

Collins, A. L., Goldman, N., & Rodríguez, G. (2008). Is positive well-being protective of mobility limitations among older adults?. *The Journals of Gerontology Series B: Psychological Sciences and Social Sciences*, 63(6), P321-P327.

Crews D., (2003), *Human Senescence: Evolutionary and Biocultural Perspectives*, First ed. UK, Cambridge University Press, p.3-6.

Çeri, V. ve Çiçek, İ. (2021). Psychological well-being, depression and stress during Covid-19 pandemic in Turkey: A comparative study of healthcare professionals and non-healthcare professionals. *Psychology. Health & Medicine*, 26(1), 85-97.

Dağlı, A., & Baysal, N. (2016). Yaşam doyumu ölçeğinin Türkçe'ye uyarlanması: geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 15(59).

Dawson B., & Trapp R.G. (2001). *Probability & Related Topics For Making Inferences About Data. Basic&Clinical Biostatistics. (3rd Edition)*. Lange Medical Books/Mcgraw-Hill Medical Publishing Division.

Deci, E. L., & Ryan, R. M. (2008). *Facilitating Optimal Motivation And Psychological Well-*

Being Across Life's Domains: Correction To Deci And Ryan.

Diener, E. (1984). Subjective well-being. *Psychological Bulletin*, 95, 542-575.

Diener, E., & Chan, M. Y. (2011). Happy people live longer: Subjective well-being contributes to health and longevity. *Applied Psychology. Health and Well-Being*, 3(1), 1-43.

Diener, E., Emmons, R. A., Larsen, R. J., & Griffin, S. (1985). The satisfaction with life scale. *Journal of Personality Assessment*, 49(1), 71-75.

Diener, E., Scollon, C. N., & Lucas, R. E. (2009). The evolving concept of subjective well-being: The multifaceted nature of happiness. *Social Indicators Research Series*, 39, 67-100.

Doğan, T., & Aydın, F. T. (2020). Olumlu çocukluk yaşantıları ölçeğinin geliştirilmesi. *HAYEF: Journal Of Education*, 17(1), 1-19.

Doğan, T., & Sapmaz, F. (2012). Oxford mutluluk ölçeği Türkçe formunun psikometrik özelliklerinin üniversite öğrencilerinde incelenmesi. *Düşünen Adam Psikiyatri ve Nörolojik Bilimler Dergisi*, 25(4), 297-304.

Durmaz, B., Soysal, P., Ellidokuz, H., & Isik, A. T. (2018). Validity and reliability of geriatric depression scale-15 (short form) in Turkish older adults. *Northern clinics of İstanbul*, 5(3), 216.

Eggleston, Elisabeth, Wong Emelia L., Hardee, Karen, Irwanto, Poerwandari, Kristi E. And Lawrance J. Severy (2001). "Measuring Women's Psychological Well-Being in Indonesia." *Women and Health*, 32 (4): 17-33.

Eser, B., & Aksu, S. K. (2021). Yaşlanan nüfus, sorunlar ve politikalar: Türkiye için bir değerlendirme. *Gümüşhane Üniversitesi*

Sosyal Bilimler Enstitüsü Elektronik Dergisi, 12(2), 541-556.

Fava, G. A., & Tomba, E. (2009). Increasing psychological well-being and resilience by psychotherapeutic methods. *Journal of Personality*, 77(6), 1903-1934.

Francis, A. W., Dawson, D. L. ve Golijani-Moghaddam, N. (2016). The development and validation of the Comprehensive assessment of Acceptance and Commitment Therapy processes (CompACT). *Journal of Contextual Behavioral Science*. 5, 134-145.

Gassman-Pines, A., Ananat, E. O., & Fitz-Henley, J. (2020). COVID-19 and parent-child psychological well-being. *Pediatrics*, 146(4).

George, L. K. (2010). Still happy after all these years: Research frontiers on subjective well-being in later life. *Journals of Gerontology Series B: Psychological Sciences and Social Sciences*, 65(3), 331-339.

Ghasempour, A., Jodat, H., Soleimani, M., & Zhalehshabanlo, K. (2013). Happiness as a predictor of psychological well-being of male athlete students. *Annals of Applied Sport Science*, 1(2), 25-32.

Ghimire, S., Baral, B. K., Karmacharya, I., Callahan, K., & Mishra, S. R. (2018). Life satisfaction among elderly patients in Nepal: associations with nutritional and mental well-being. *Health And Quality Of Life Outcomes*, 16(1), 1-10.

Hanawi, S. A., Saat, N. Z. M., Zulkafly, M., Hazlenah, H., Taibukahn, N. H., Yoganathan, D., ... & Low, F. J. (2020). Impact of a Healthy Lifestyle on the Psychological Well-being of University Students. *International Journal of Pharmaceutical Research & Allied Sciences*, 9(2), 1-7.

Huppert, F. A. (2009). Psychological well-being: Evidence regarding its causes and

consequences. *Applied Psychology: Health And Well-Being*, 1(2), 137-164.

Karakuş, S. ve Akbay, S. E. (2020). Psikolojik esneklik ölçeği: uyarlama, geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 16(1), 32-43.

Karataşoğlu, Y. (2019). Ebeveynlerden algılanan psikolojik kontrol ve depresyon ilişkisinde ontolojik iyi oluşun aracı rolü. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Arel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Kardas, F., Zekeriya, C. A. M., Eskisu, M., & Gelibolu, S. (2019). Gratitude, hope, optimism and life satisfaction as predictors of psychological well-being. *Eurasian Journal of Educational Research*, 19(82), 81-100.

Keldal, G. (2015). Warwick-Edinburgh mental iyi oluş ölçeği'nin türkçe formu: geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Journal of Happiness Well-Being*, 3, 103-115.

Keyes, C. L. M., Shmotkin, D. ve Ryff, C. D. (2002). Optimizing well-being: The empirical encounter of two traditions. *Journal of Personality and Social Psychology*, 82(6), 1007-1022.

Keyes, C. L., Dhingra, S. S., & Simoes, E. J. (2010). Change in level of positive mental health as a predictor of future risk of mental illness. *American Journal of Public Health*, 100(12), 2366-2371.

Kim, E. S., Delaney, S. W., Tay, L., Chen, Y., Diener, E. D., & Vanderweele, T. J. (2021). Life satisfaction and subsequent physical, behavioral, and psychosocial health in older adults. *The Milbank Quarterly*, 99(1), 209-239.

Konur, N. T. (2018). Madde bağımlılığı tanısı almış bireylerde yaşam pozisyonları ile depresyon arasında ontolojik iyi oluşun aracılık rolünün incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, İstanbul Arel Üniversitesi.

- Koushede, V., Lasgaard, M., Hinrichsen, C., Meilstrup, C., Nielsen, L., Rayce, S. B., ... & Santini, Z. I. (2019). Measuring mental well-being in Denmark: Validation of the original and short version of the Warwick-Edinburgh mental well-being scale (WEMWBS and SWEMWBS) and cross-cultural comparison across four European settings. *Psychiatry Research*, 271, 502-509.
- Kubzansky, L. D., Huffman, J. C., Boehm, J. K., Hernandez, R., Kim, E. S., Koga, H. K., ... & Labarthe, D. R. (2018). Positive psychological well-being and cardiovascular disease: JACC health promotion series. *Journal of the American College of Cardiology*, 72(12), 1382-1396.
- Li, J., Hsu, C. C., & Lin, C. T. (2019). Leisure participation behavior and psychological well-being of elderly adults: An empirical study of Tai Chi Chuan in China. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 16(18), 3387.
- Lyubomirsky, S., King, L., ve Diener, E. (2005). The benefits of frequent positive affect: Does happiness lead to success?, *Psychological Bulletin*, 131, 803-855.
- Moatamedy, A., Borjali, A., & Sadeqpur, M. (2018). Prediction of psychological well-being of the elderly based on the power of stress management and social support. *Iranian Journal of Ageing*, 13(1), 98-109.
- Myers, D. G ve Diener, E. (1995). Who is happy?. *Psychological Science*, 6(1), 10-19.
- Oughli, H. A., Lavretsky, H., Jalil, J., Karp, J., Mulsant, B., Reynolds, C., ... & Lenze, E. (2022). Optimizing Outcomes of Treatment-Resistant Depression (TRD) in Older Adults (OPTIMUM): Measures of Psychological Well-Being. *The American Journal Of Geriatric Psychiatry*, 30(4), 111-112.
- Özgüner Dokuzlu, İ. (2022). Yetişkinlerde Depresyonun, Algılanan Sosyal Destek, Minnettarlık ve İyi Oluşla İlişkileri. Yüksek Lisans Tezi.
- Özmen, S., Özkan, O., Özer, Ö., & Yanardağ, M. Z. (2021). Investigation of COVID-19 fear, well-being and life satisfaction in Turkish society. *Social Work in Public Health*, 36(2), 164-177.
- Özmete, E. (2016). Evli kadınlar ve erkekler için psikolojik iyi oluş ölçeğinin Türkçe'ye uyarlaması. *Bilig: Türk Dünyası Sosyal Bilimler Dergisi*, (78), 361-391.
- Pourabdol, S., ABBASI, M., Pirani, Z., & Abbasi, M. (2015). The relationship between life expectancy and psychological well-being with quality of life in the elderly. *Information Journal Paper*, 1(1), 57-61.
- Reker, G. T., & Wong, P. T. (1984). Psychological and physical well-being in the elderly: The Perceived Well-Being Scale (PWB). *Canadian Journal On Aging/La Revue Canadienne Du Vieillissement*, 3(1), 23-32.
- Ryff, C. D. (1989). Happiness is everything, or is it? Explorations on the meaning of psychological well-being. *Journal Of Personality And Social Psychology*, 57(6), 1069.
- Ryff, C. D. (1995). Psychological well-being in adult life. *Current Directions In Psychological Science*, 4(4), 99-104.
- Tabachnick, B. G., & Fidell, L. S. (2013). *Using Multivariate Statistics*, 6th Edn Boston. Ma: Pearson.
- Telef, B. B. (2013). Psikolojik iyi oluş ölçeği: Türkçeye uyarlama, geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 28(3), 374-384.

TUIK, (2018). İstatistiklerle Yaşlılar. Erişim adresi https://hsgm.saglik.gov.tr/depo/birimler/kronik-hastaliklar-engellidb/hastaliklar/Yasli_Sagligi/raporlar_istatistikler/TUIK_Yasli_Istatistik_2018.pdf

Twenge, J. M., & Martin, G. N. (2020). Gender differences in associations between digital media use and psychological well-being: Evidence from three large datasets. *Journal of Adolescence*, 79, 91-102.

Whitehead, R., Bates, G., Elphinstone, B., Yang, Y., & Murray, G. (2019). Nonattachment mediates the relationship between mindfulness and psychological well-being, subjective well-being, and depression, anxiety and stress. *Journal of Happiness Studies*, 20(7), 2141-2158.

WHO. (1963), Health Protection of the Elderly and the Aged and the Prevention of Premature Aging, Report on a Seminar Convened by the World Health Organization, Kiev.

Winefield, H. R., Gill, T. K., Taylor, A. W., & Pilkington, R. M. (2012). Psychological well-being and psychological distress: is it necessary to measure both?. *Psychology of Well-Being: Theory, Research and Practice*, 2(1), 1-14.

Xu, J., & Roberts, R. E. (2010). The power of positive emotions: It's a matter of life or death —Subjective well-being and longevity over 28 years in a general population. *Health Psychology*, 29(1), 9.

Yasamy, M. T., Dua, T., Harper, M., & Saxena, S. (2013). a Growing Concern. *Mental Health And Older People*, 4.

Yetim, Ü. (1993). Life satisfaction: A study based on the organization of personal projects. *Social Indicators Research*, 29(3), 277-289.

Yıldırım, M., & Tanrıverdi, F. Ç. (2021). Social support, resilience and subjective well-being in college students. *Journal of Positive School Psychology*, 5(2), 127-135.

Çatışma Beyanı: Bu araştırma makalesiyle taraf olabilecek herhangi bir kişi ya da finansal ilişki bulunmamaktadır, bu sebeple herhangi bir çıkar çatışması olmamaktadır.

Etik Kurul Kararı: Üsküdar Üniversitesi Girişimsel Olmayan Araştırmalar Etik Kurulu'ndan 29.01.2021 tarihli 61351342/OCAK 2021-89 karar numarası ile etik kurul onayı alınmıştır. Tüm katılımcılardan çalışma öncesi yazılı olarak bilgilendirilmiş onam alınmıştır.

YAŞLILARDA PSİKOLOJİK İYİ OLUŞ ÖLÇEĞİ (YPIOÖ)

Aşağıda yaşamınızla ilgili ifadeler bulunmaktadır. Lütfen her bir maddeyi dikkatle okuyunuz ve bu ifadelere ne derece katıldığınızı aşağıdaki seçeneklerden birini (X) ile işaretleyerek belirtiniz. Doğru ya da yanlış cevap yoktur.

	Hiç katılmıyorum	Çoğunlukla katılmıyorum	Biraz katılmıyorum	Çoğunlukla katılıyorum	Tamamen katılıyorum
1. Yaşam sevinciyle doluyum.	1	2	3	4	5
2. Hayatımdan memnunum.	1	2	3	4	5
3. Genelde kendimi huzurlu hissediyorum.	1	2	3	4	5
4. Anlamlı bir hayat yaşıyorum.	1	2	3	4	5
5. Akranlarımla (yaşıtlarımla) çoğundan daha mutluyum.	1	2	3	4	5
6. Zihinsel olarak kendimi tamamen zinde (dinç) hissediyorum.	1	2	3	4	5
7. Sevinç ve kederlerimi paylaşabileceğim arkadaşlarım var.	1	2	3	4	5
8. Çoğu zaman kederli (üzgün) hissediyorum.	1	2	3	4	5
9. Olduğum kişi olmaktan memnunum.	1	2	3	4	5
10. Günlük yaşamımdaki sorumlulukların çoğunun üstesinden gelmekte oldukça başarılıyım.	1	2	3	4	5
11. Mutlu olmak için pek çok sebebim var.	1	2	3	4	5
12. İnsanlara faydalı birisiyim.	1	2	3	4	5
13. Günlerim çok sıkıcı geçiyor.	1	2	3	4	5
14. Hayatımda pek çok şey istediğim gibi gidiyor.	1	2	3	4	5
15. Diğer insanlar tarafından sevilen bir insanım.	1	2	3	4	5

*8. ve 13. Madde tersten kodlanmaktadır.